

PONDELOK: 23.3.2020 – Slovenský jazyk

Názov témy: **Druhá písomná slohová práca – Životopis**

Zadanie: Napíš svoj vlastný štruktúrovaný životopis (vo Worde). Vychádzaj z konceptu, ktorý si si minulý týždeň zapísal do zošita či na papier. Zadanie pošli najneskôr do konca tohto týždňa t.j. do **29.3.2020** na adresu martinkovicova.jana@zsspisskystiavnik.sk alebo ulož na portál www.bezkriedy.sk .

UTOROK: 24.3.2020 – Slovenský jazyk

Názov témy: **Prihláška**

Poznámky do zošita:

Prihláška

- vyjadruje záujem o účasť alebo záväzok zúčastniť sa na nejakom podujatí, napríklad na súťaži, v záujmovom krúžku, na kurze alebo štúdiu.
- je to spravidla hotový **formulár**, v ktorom doplníme požadované informácie.
- vyplňajú sa na tlačive alebo môžu mať elektronickú podobu a vyplňajú sa prostredníctvom internetu v počítači on-line.
- uplatňuje sa tu **informačný slohový postup**

Informačný slohový postup:

- jeho úlohou je sprostredkovať informácie
- jeho vlastnosti: **objektívnosť**, **aktuálnosť**, **výpočet faktov** (faktografickosť, dokumentárnosť)
- využitie v jazykových štýloch: **administratívny**, **publicistický**, **hovorový**

Ukážka formulára prihlášky

PRIHLÁŠKA
Prihlasujem svojho syna/dcéru žiaka/žiačku ročníka ZŠ, v šk. roku 2020/2021 na nepovinný predmet
Spišský Štiavnik 10. septembra 2020
..... čitateľný podpis zákonného zástupcu

Úloha: Zostav formulár prihlášky na účasť v trojmesačnom jazykovom kurze nemeckého jazyka.

Riad' sa osnovou: 1. názov organizácie

2. názov podujatia

3. formulka: Prihlasujem sa na..... v termíne.....

4. meno a priezvisko

5. adresa: bydlisko + PSČ

6. Vek, ročník, kategória

7. Stupeň znalosti

8. Miesto a dátum

9. Podpis záujemcu

STREDA: 25.3.2020 – Literatúra

Názov témy: **Joe Alex – Čierne koráby**

Poznámky do zošita

Dobrodružný román

- je epické dielo vyznačujúce sa príbehovosťou a dramatickosťou
- dej je budovaný na časovom slede a dielo má obyčajne svojho ústredného hrdinu
- zaraďuje sa medzi tzv. zábavnú alebo oddychovú literatúru
- má poznávaciu hodnotu, príjemca si obohacuje svoje poznatky z oblasti prírodných i spoločenských javov

Historický román - dej a postavy sú zasadené do niektorého historického obdobia

Historicko-dobrodružný román – čerpá námety z minulosti a vyznačuje sa dobrodružným dejom

Joe Alex (1920-1998)

- poľský spisovateľ
- preslávil sa detektívnymi románmi: **Poviem vám, ako zahynul, Smrť hovorí v mojom mene, Si len diabol...**

Čierne koráby

Lit. forma: próza

Lit. druh: epika

Lit. útvar/ žánr: dvojdielny historicko-dobrodružný román

TÉMA: odvážna plavba po neznámych riekach a moriach s cieľom nájsť jantár, objavenie jantáru

IDEA: Človek mal vždy túžbu spoznávať nové, zažívať dobrodružstvo a prekonávať prekážky na ceste za lepším životom

Postavy: Vidvojos (knieža), Perilavos (syn kniežaťa), Bielovlasý (člen posádky), Terteus, (veliteľ posádky), Deukion (člen posádky), krásna Vasan ...

Rozprávanie: on-forma (3. osoba)

Dialógy: využité na tvorbu dramatického napätia (stupňovanie deja)

Úloha: Prečítaj si ukážku textu v učebnici (str. 59-62) a odpovedz na nasledujúce otázky.

1. Akú cenu mal jantár pre Grékov?
2. Kto sa stal hrdinom dňa a prečo?
3. Čo plánovala urobiť výprava s jantárom?
4. Prečo Vidvojos a jeho syn nemohli zaspať?

Joe Alex
Čierne koráby

Jantár nie je technicky vzaté kameň – je to fosília, skamenená živica stromov. Jantár môže byť mliečnobiely, zlatožltý, hnedý a červený v závislosti od toho, z akého stromu živica pochádza. Niekedy sa v živici nachádzajú hmyz alebo semienka, listy a steblá; to sú tie najcennejšie jantáre. Jantár má aj mystické vlastnosti. Spája sa v ňom očistná, oživujúca sila slnka a absorbujúca sila zeme, čo mu dáva ukludňujúci, povzbudivý a integrujúci účinok. Jeho sila prináša šťastie, krásu a lásku, lieči a ochraňuje. Vek jantáru sa odhaduje na 50 miliónov rokov.

Čo myslíte, mali takéto encyklopedické vedomosti o drahokame aj hrdinovia knihy Čierne koráby? Pretože jeden z korábov menom Angelos so svojou posádkou podniká odvážnu plavbu po neznámych riekach a moriach, aby našiel jantár.

Už deviaty deň sa plavili stále na sever pozdĺž nízkych zalesnených brehov toho mora, na ktorých nevideli ani stopu po prítomnosti ľudí. Len raz sa na vysokom obnaženom myse ukázal človek, sediaci na chrbte veľkého hnedastého koňa. Keď sa priblížili a volali naňho ponad vodnú hladinu, chvíľu stál a pozoroval ich, potom prudko obrátil koňa a zmizol v lese. A tak hoci okolité lesy boli plné zveri a ústia veľkých riek, vlievajúcich sa do mora, sa priam hmýrili rybami, celá krajina sa im zdala vyľudnená alebo obývaná kmeňmi, ktoré netúžia zoznámiť sa s cudzími prichádzajúcimi.

Deviateho dňa napoludnie zbadali na skalnatom polostrove osadu a hneď vedľa nej prístavisko. Vidvojos k nemu zamieril a vyslal skupinu ľudí spolu s Terteusom, aby preskúmali, akí ľudia tam žijú, a pokúsili sa vyzvedieť, ako ďaleko je k ústiu veľkej rieky tečúcej zo severu, ktorá by sa mala kdesi v týchto miestach vlievať do mora. Posádka čakala pripravená v plnej zbroji, aby mohla prísť druhom na pomoc, ak ich na brehu privítajú nepriateľsky a ukáže sa, že tu žijú diví a nepohostinní ľudia. Ale z osady ich zrejme zbadali už predtým, lebo Terteus sa onedlho vrátil s celou skupinou a priviedol so sebou vysokého muža v plátennom plášti a hrubých ťažkých sandáloch neodbornej, zrejme domáckej výroby. Cudzí muž sa správal nenútene a priateľsky, pozdravil Vidvojosa a lámane prehovoril po trójsky:

– Tvoj bojovník mi povedal, že pátrate po ústí veľkej rieky, ktorá vás má doviest' do krajiny, kde sa rodí jantár. Odkiaľ prichádzate?

– Z ďalekého ostrova na juhu, ktorý sa nachádza tri desiatky dní cesty s napnutou plachtou v priaznivom vetre, odpovedal Vidvojos. A chceme sa dostať ta, odkiaľ pochádza jantár.

– To neviem ani ja, ani nikto z môjho ľudu, – odvetil muž, pokyvujúc hlavou.

– Sem prichádzajú koráby z juhu po obilie, ktoré my i naši susedia pestujeme a potom im ho predávame výmenou za medené meče, ozdoby pre naše ženy a hroty na naše šípy a oštepky. Sami sa nepúšťame ďaleko, lebo nie sme ľudia mora. Viem však, že ďalej na severe žijú iní ľudia. Tí, ktorí sa nachádzajú bližšie k nám, tiež sejú obilie a predávajú Trójanom zrno.

•••

Zdalo sa, že ostrov je ľudoprázdnny, a na piesku nebolo vidieť nijaké stopy ľudí ani zvierat. Jedinými živými bytosťami nablízku boli čajky, ktoré im krúžili nad hlavami a hojdali sa na pobrežných vlnách, dohovárajúc sa medzi sebou. Keď videli ľudí, bez strachu vzlietali, pretože boli prilenivé, aby odleteli ďaleko.

Slnko silne pripekalo.

– Iste sa tu nezdržíme dlho, – povedal Bielovlasý, obzerajúc sa dookola. – Niet tu zveriny, ktorú by sme mohli uloviť, takže nám zostávajú jedine placky a ryby. Pritom neďaleko sa rozprestiera pevnina plná sŕn, vtáctva a zajacov. Vidieť ju odtiaľto ako na dlani. Zajtra po porade s Terteusom nám knieža prikáže napnúť plachtu a vydáme

sa okolo pobrežia. Onedlho sa presvedčíš, že moja predpoveď je správna.

– Stane sa... – Deukion prikývol. Bolo horúco, preto sa pohybovali bez prilby, pancierov a chráničov nôh, len s páskami na bedrách, s mečmi v pošvách a s kopijou v ruke. Napokon, nikto nepredpokladal, že by na tomto ostrovčeku mohli natrafiť na nejakého nebezpečnejšieho nepriateľa.

Tmavé, dlhé Deukionove vlasy viali vo vetre.

– Nezabúdaj, kvôli čomu sme sem prišli, – dodal a odhrnul si rukou kučeru, ktorá mu padala do očí.

Bielovlasý nepochopil jeho slová.

– Kvôli čomu?

– Ako to? – Deukion sa rozosmial a hneď zvažnel.

– Čo nám povedali, keď sme sa vydávali na túto plavbu? Sám si sa predsa neraz rozprával s božským kniežat'om a Terteus, ktorý velí posádke, je tvoj priateľ. Musíš preto vedieť viac než ostatní, a práve ty mi chceš povedať, že nevieš, kvôli čomu sa sem plavíme? Chceš, aby som ti to uveril?

– Vari myslíš na krajinu jantáru?

– A na čo iné?

Deukion sa odmlčal. Bez slova kráčali ďalej.

– Veríš, že ju nájdeme? – znovu sa spýtal Bielovlasý bez veľkej zvedavosti. Počas nekonečne dlhých dní tak veľa premýšľal o Minosovej nenávisti, ktorá ohrozovala knieža a jeho syna, že takmer zabudol na vlastný cieľ výpravy. Zdalo sa mu, že sa nachádzajú na nepretržitom úteku, a dôvod, ktorý knieža uviedol pred vyplávaním z Amnizosu, nebol vôbec hlavným. Mohol povedať celú stovku iných. Dôležité bolo len jedno: ujsť živí čo najďalej od pevnín a morí, nad ktorými vládol znak dvojitej sekery. Od chvíle, keď opustili Tróju, všetci si dobre uvedomovali, že pre nich neexistuje návrat na Krétu. Pre nikoho z nich, ani pre bohom podobného Vidvojosa, ani pre kohokoľvek z posádky. O tom, čo sa stane, keď Angelos dorazí k tomuto moru na severných hraniciach sveta, Bielovlasý takmer nerozmýšľal. Napokon, keď Minos vyslal túto výpravu, aby priniesla jantár, a vôbec nerozmýšľal nad tým, či sa do tejto krajiny dostane alebo nie, pretože hlavným cieľom bolo, aby zmizla z povrchu zeme, kým opustí hranice známeho sveta.

– Či verím, že nájdeme tú jantárovú krajinu? – Deukion zastal a pozrel na Bielovlasého. – Keď som pracoval u kupca Angoreusa, vyrábal vo svojich dielňach náušnice, prstene, pečate a náhrdelníky z rozličných kameňov a kovov, aj zo železa, dodal s netajenou hrdosťou. Bol tam i jantár, v nevel'kom množstve, ale privezený zo západu. Fenickí kupci jediní vedia, odkiaľ pochádza. Ale nie to som ti chcel povedať: jantár vyzerá ako obyčajný kameň a až keď sa rozštípe, uvidíš jeho zlatistú farbu a lesk. Preto sa z neho veľa stráca pri brúsení. Jantáru niet ani v Egypte, ani vysoko v horách, ani na pobreží či v Grécku, pretože by sa o tom už vedelo. Všetci hovoria, že pochádza zo severu, cez krajiny obývané barbarmi. – Zamyslel sa.

– Ale skrýva sa pod bezcenným povlakom. Tí, ktorí ho nepoznajú, môžu ho len veľmi ťažko nájsť. Neleskne sa ako zlato, striebro či kamene, ktoré niekedy zažiaria medzi skalami. Vyzerá takmer ako... – Zohol sa a zdvihol nevel'ký bieložltý kameň, úkryty v mokrom piesku.

– Nie je pekný... – Bielovlasý zdvihol druhý taký kameň, ktorý ležal neďaleko prvého, a začal ho krútiť v prstoch bez akéhokoľvek záujmu. – A to je čo?! – zrazu sa opýtal Deukion. – Ukáž! Vzal Bielovlasému z ruky kameň a obidva si obzeral zblízka na roztvorenej dlani.

– Podaj mi nôž!

Bielovlasý si siahol k šiji, kde visel jeho nožík, s ktorým by sa nerozlúčil za všetky jantáre sveta. Podal ho Deukionovi, ten si položil meč na piesok, oprel o jeho čepeľ jeden z kameňov, priložil naň ostrie noža a jemne buchol zovretou päťou. Potom ešte raz. Nôž sa trochu zaryl do povrchu kameňa. Vtedy Deukion udrel silnejšie.

Kameň sa rozštípel napoly a odhalil tmavozlaté sklovité vnútro.

– Bohovia! – zašepkal. – Rozbil som ho na polovičku, a keby bol vcelku, mohol by som si zaň kúpiť mladého otroka alebo štyri ovce, ak nie oveľa viac! Čo som to

len vo svojej hlúposti vykonal?!

– O čom to hovoríš? – Bielovlasý si kľakol do piesku, vzal do ruky polovičku rozlúpeného kameňa a začal si ju prezerat'.

– Je to jantár! – povedal Deukion a pretrel si dľaňou oči.

– Vari nám bohovia počarili?! Ako je možné, že práve my nájdeme tento poklad, drahší ako zlato a železo, takto voľne ležiaci v pobrežnom piesku?

Prudko vstal, chytil meč a zasunul si ho do pošvy. Potom sa neisto poobzeral, akoby neveril vlastným očiam. Pohli sa pomalým krokom pozdĺž pobrežia a našli ešte osem kameňov. Potom takmer behom zamierili k táboru. Božský knieža! Božský knieža! Deukion celý zadychčaný dobehol k ohnisku, pri ktorom na medvedej koži sedel bohom podobný Vidvojos a oproti nemu krásna Vasan, zabratá do rozhovoru so starým Nasiosom. Zastali tesne pred kniežaťom a Bielovlasý prvý natiahol ruku s tromi jantárovými kameňmi, ktoré sám našiel. Položil ich na kožu k nohám kniežaťa.

– Čo je to? – Terteus, ktorý s Perilavosom a Kamonom práve prichádzal od skupiny stromov, pridal do kroku, keď videl dvoch bojovníkov, ako pribiehajú od morského brehu. Aj muži, ktorí sa venovali svojim povinnostiam pri ohnisku, zvedavo pristúpili bližšie.

Knieža vzal do ruky jeden z kameňov, potom druhý a postupne ďalšie. Dookola stáli mlčiaci námorníci a hľadeli na kamene, akoby im bohovia skutočne boli počarili. Knieža vstal.

– Moji statoční druhovia! – volal slávnostne a zdvihol ruku, v ktorej držal najväčší z jantárových kameňov, čo našiel Bielovlasý.

– Radujte sa, pretože sa stalo, čomu som neveril ani v hĺbke duše, hoci sme sa vydali na túto výpravu preto, aby sme prekonalí ťažkosti a nebezpečenstvá a dostali sa do krajiny jantáru! A len čo sa naše nohy dotkli tohto pobrežia, hneď dvaja námorníci, ktorí sa spolu s ostatnými vydali na prehliadku tohto malého ostrova, za krátky čas našli toľko kameňov, že stačia, aby sa ne jeden z vás stal bohatým a významným človekom! Preto sa môžeme domnievať, že tieto piesky skrývajú ešte množstvo podobných pokladov, ktoré na nás čakajú. Lebo ako hovorí dávna múdrosť nášho ľudu, bohovia obľubujú statočných. A ktože je statočnejší než vy, ktorí ste prešli križom cez celý svet? Vydajme sa preto bez otáľania hľadať ďalšie kamene, a ak sa ukáže, že tento ostrov obsahuje veľké bohatstvo, podobné alebo ešte väčšie ako to, o ktorom sme snívali, potom sa rozhodneme, čo treba podniknúť ďalej. – A prvý vykročil k pobrežiu, nasledovaný ostatnými, ktorí radostne vykriekli. Hľadali všetci. Brali do rúk každý kamienok, čo ležal na pobreží. Podarilo sa im nájsť mnoho ozajstných jantárových kameňov, ale hrdinom dňa sa stal Perilavos, ktorý sa brodil po členky vo vode a zrazu si všimol čistú jantárovú hrudku veľkú ako päť dospelého muža. Bola taká priesvitná a pekne sformovaná, že sa všetci zhrkli okolo neho a s obdivom si ju prezerali; lebo ani sám božský Vidvojos ešte nevidel v kráľovskej pokladnici ničो podobné.

Už sa takmer zmrákalo, keď sa vrátili k vatre, horiacej vysokým plameňom.

Postupne pohádzali svoje nálezy na rozprestretú medvediu kožu. Rozhodli sa totiž, že ak sa výprava vráti na Krétu, polovica objaveného jantáru zostane v pokladnici paláca v Knosose a druhú polovicu spravodlivo rozdelia medzi všetkých účastníkov výpravy, ktorí sa vydali za jantárom na palube Angelosa. Bude to spravodlivé delenie, pri ktorom sa nebude hľadiet' na to, komu jednotlivé kusy prípadnú, či kormidelníkovi, kniežaťu alebo obyčajnému veslárovi. Ak však bohovia prekazia posádke spiatočnú cestu, potom nazbierané bohatstvá poslúžia na založenie nového kráľovstva, či už na pevnej zemi, alebo na nejakom úrodnom a peknom ostrove, na ktorý cestou natrafi a.

V tomto rozhodnutí nebol ani náznak chvastúnstva. Ved' keby sa im pošťastilo vrátiť sa s niekoľkými pithosmi naplnenými jantárom, mohli by si kúpiť loďstvo, zbrane, náradie, osivo, zvieratá i otrokov, koľko by len chceli, a ešte by im ostala obrovská časť bohatstva pre budúcnosť.

Pekná Vasan čistila poprinášané kamienky okrajom svojich krátkych plátenných šiat a ukladala ich do zlatistých radov. Kým sa zotmelo, nazhromaždili ich toľko, že

by ten poklad len s veľkou námahou zdvihol dospelý človek, keby všetky kamene nasypali do jedného vreca.

Ale nie všetky ponachádzané jantárové kamene boli rovnako pekné ako ten, čo našiel Perilavos. Niektoré boli menej čisté a vyzerali, akoby ležali v mlieku a nie v mori, ako o nich vtipne poznamenal Harmostajos. V tú noc, hoci boli unavení po dlhej ceste, ani jeden z nich nemohol zaspať. Ležali a debatovali na lôžkach, snívajúc o budúcom živote plnom hojnosti a šťastia pre nich i pre rodiny, ktoré ich doma čakajú. Boli si istí, že piesok tohto pobrežia skrýva nekonečné množstvo tých drahocenných žltých kamienkov, ktoré vyzerali, akoby tu ležali od začiatku sveta. A ak tento ostrov niekedy navštívili ľudia, iste to boli len neotesaní barbari, ktorí nechápali, po akých pokladoch kráčajú. A hoci nikto z nich nevedel, ktorým smerom povedie spiatočná cesta a aké nebezpečenstvá na nej striehnu, od tejto chvíle sa im zdalo už všetko ľahké a jednoduché. Lutovali mŕtvych druhov, ktorí padli pri obrane Angelosa a nebudú pri tom, keď sa bude poklad rozdeľovať, ani na nich nepadne večná sláva, ktorá bude náležať objaviteľom týchto ďalekých a bohatých končín. Dokonca ani bohom podobný Vidvojios a jeho syn nezaspali hneď, lebo aj ich myšlienky blúdili okolo jantárových kameňov. Kamene nasypali do veľkého hlineného džbána pri ohnisku, pretože nikomu neprišlo na um, aby ich preniesli na loď. Chceli ich mať pri sebe, hoci len počas tejto noci. – Otec, – ticho sa ozval Perilavos. – Ak nazbierame dost týchto kameňov, vydáme sa na spiatočnú cestu. Kam zamierime? – V hlase mu neznala radosť. Pokiaľ postupovali dopredu, k neznámemu miestu na konci sveta, mohli bojovať o to, aby si prekliessli cestu, zachránili životy i svoju loď a zaobstarali jedlo, ktoré im dovoľí prežiť. Stále bol pred nimi cieľ vzdialený a neznámy. Ale dnes sa skončilo ich putovanie nesmiernou barbarskou pevninou a oni vplávali do severného mora. Len čo sa ocitli na jeho hladine, zistili, že sú v cielei svojej cesty. Odo dneška im zostával už len návrat. – Kam odtiaľto zamierime, otec? – zopakoval Perilavos, keď sa zdalo, že ho bohom podobný Vidvojios nepočul.

Preložil Miroslav Janek

ŠTVRTOK: 26.3.2020 – Slovenský jazyk

Názov témy: **Spôsoby záznamu textu**

Poznámky do zošita:

Spôsoby záznamu textu: výt'ah (konspekt)

osnova

téza

- Pre čitateľa odborného textu je veľmi dôležité spracovať odborný text do jednoduchšej podoby.
- Tieto skrátené záznamy kníh nám umožnia ľahšie pochopiť text, trvalejšie uchovať poznatky, informácie.

VÝŤAH (konspekt):

- záznam základných údajov a hlavných myšlienok z obsahu textu
- môžeme ho robiť vo vetách alebo heslách, mal by byť prehľadný s využitím grafických prvkov - farba, značky,...
- zvýrazňujeme kľúčové slová - najdôležitejšie.
- dôležité sú **odseky**
- píšeme sa na kartotéčné lístky, do zošita, na papieri,

POZOR ! Konspekt – koncept

Konspekt- krátky obsažný prehľad, záznam

Koncept- prvé spracovanie časti textu učiva, vlastnej slohovej práce)tzv. nečistopis

Ako robiť výt'ah = prehľadne !!!!

Docielime to: podčiarkovaním, číslovaním, zátvorkami, šípkami, krúžkami, rámčekmi...

- vyjadrujeme sa : heslovite
mennými vetami
- používame: skratky
značky

OSNOVA:

- je stručný záznam textu v bodoch alebo v heslách, vetách.
- jednotlivé heslá osnovy obsahujú základné, tzv. kľúčové pojmy.
- forma osnovy závisí od obsahovej a kompozičnej náročnosti textu.

Rozdiel medzi konspektom a osnovou

Osnova	Výt'ah (konspekt)
1. Začiatky rímskeho divadla 2. Kamenné divadlo 3. Obecenstvo	Začiatky rímskeho divadla: a) drevené b) kamenné Časti kamenného divadla: hľadisko orchestra javisko

TÉZA

- stručne zhrnutá myšlienka alebo z textu vyplývajúca zásada vyjadrená ucelenou vetou.
- voláme ich aj **sylaby**
- vyjadrujú formou hlavnej myšlienky obsah textu
- majú tvar ucelenej vety, používajú sa na vysokých školách, pri príprave študentov na skúšku alebo pri odborných prednáškach.

PIATOK: 27.3.2020 – Literatúra

Názov témy: **Jules Verne – Cesta na Mesiac**

Poznámky do zošita:

Vedecko-fantastická literatúra – science-fiction – autori nielen využívajú súčasné poznatky o vede a technike, ale aj umelecky spracúvajú svoje vízie o udalostiach, ktoré sa ešte nestali, ale v budúcnosti je ich uskutočnenie možné. Je založená na fantastickom výmysle, ktorý vychádza z najnovších poznatkov prírodných, technických a spoločenských vied a predvída ich ďalší možný vývoj.

Jules Verne (1828-1905)

- francúzsky spisovateľ
- zakladateľ sci-fi a dobrodružného románu
- vo svojich dielach predpovedal celú radu vedeckých a technických objavov a vynálezov, napr. **dial'kové lety**, veľkorážne delo, videofón, **skafander**, kozmické cesty, elektrický motor, **tank**, **vrtuľník**,...
- najznámejšie diela - **Päť týždňov v balóne**
Cesta do stredu Zeme
20 000 míľ pod morom
Deti kapitána Granta
Tajomný ostrov
Dva roky prázdnin

Cesta na Mesiac

Lit. forma: próza

Lit. druh: epika

Lit. útvar/žáner: vedecko-fantastický román

Téma: cesta na Mesiac

Idea: Túžba po objavovaní nového ženie ľudí k stále vyšším métam a núti ich bádať, skúmať, poznávať, objavovať...tým sa ľudstvo dostáva dopredu...

Hl. postavy: Ardan, Barbican, Nicholl,

Úloha: Prečítaj si úryvok textu v učebnici (str. 65-67) a napíš podľa nej osnovu deja.

„Je to malý krok pre človeka, ale veľký skok pre ľudstvo.“

Prvé slová Neila A. Armstronga z Mesiaca

Jules Verne Cesta na Mesiac

Túžba po objavovaní nového je základnou črtou človeka. Práve táto túžba ženie ľudí stále k vyšším métam a núti ich bádať, skúmať, poznávať, objavovať. Tým sa ľudstvo dostávalo a dostáva na stále vyššiu úroveň vedy a techniky. Fantázia človeka je neobmedzená. Neraz nezostáva len fantáziou, ale vďaka

ľudskému umu a pracovitosti mení sa na skutočnosť. Dôkazom toho sú aj romány francúzskeho spisovateľa Jula Verna. To, čo v čase ich vzniku bolo len fikciou, snom, sa o niekoľko desaťročí stalo skutočnosťou.

Orol pristál. Táto krátka správa priletela z vesmírnych dial'av 20. júla 1969 o 21. hodine 19. minúte nášho času. Bola to senzačná správa: dve minúty pred jej vyslaním pristáli prví ľudia na Mesiaci a presne 102 hodín, 42 minút a 42 sekúnd pred pristátím Orla štartovala z Kennedyho mysu na Floride obrovská raketa Saturn. Na jej vrcholci sa nachádzala kozmická loď' Columbia, ktorá viezla so sebou menšiu kozmickú loď' Orol. Tá mala dopraviť prvých ľudí na Mesiac. Toto epochálne podujatie sa označovalo ako kozmický let Apollo 11.

21. augusta 1969 opustil kozmonaut Neil A. Armstrong kabínu Orla a po rebríčku zišiel dolu – prvá ľudská noha sa dotkla povrchu Mesiaca, prvé ľudské šľapaje sa odtlačili do jeho prachu.

Bol to historický triumf vedy 20. storočia a splnil sa jeden sen. Až zarážajúco mnoho podobného bolo medzi snom, ktorý roku 1866 vysníval Jules Verne v románe Cesta na Mesiac, a jeho splnením takmer presne po sto rokoch.

Nadišiel osudný deň, 1. december. Ak by totiž strela nevyštartovala onoho večera, o desiatej hodine štyridsiatich šiestich minútach a štyridsiatich sekundách, uplynulo by vyše osemnásť rokov, kým by sa Mesiac ocitol v rovnakých priaznivých podmienkach.

Počasie bolo nádherné. Hoci sa blížila zima, slnko žiarilo a kúpalo sa v jagavom mori lúčov Zem, s ktorou sa traja pozemšťania lúčili a vypravovali sa do nového sveta. Koľko ľudí onej noci pred netrpezlivo vytúženým dňom zle spalo! Koľko hrudí dlávil ťaživé bremeno očakávania! Všetky srdcia zachvátil nepokoj, s výnimkou Michela Ardana. Tento neoblomný vytrvalec, ustavične niečím zaneprázdnený, čulo chodil hore-dole a nič na ňom neprezrádzalo vzrušenie či nervozitu. Pokojne sa vyspal, ako Turenne pred bitkou na delovej lafete.

Od rána sa nespočetný dav hrnul na prerie, rozprestierajúce sa okolo Stone's-Hillu, kam len oko dovidelo. Každú štvrt'hodinu železnica z Tampy privážala nových zvedavcov. Prílev divákov nadobúdala gigantické rozmery a podľa novin Tampa-Town Observer sa onoho pamätného dňa zhromaždilo na fl oridskej pôde päť miliónov divákov.

Už mesiac väčšina z nich táborila okolo ohrady a položila tak základy mestu, neskôr nazvanému Ardan's-Town. Planina sa zježila barakmi, kolibami, chatrčami, stanmi a v týchto dočasných príbytkoch bývalo toľko národa, že mohli závisťou pukať aj najväčšie európske veľkomestá. Na všetkých dol'ahla neopísateľná ťažoba, otupenosť, nevysloviteľný pocit úzkosti zvieral srdcia. Každý by bol pristal, aby sa to už skončilo.

No nejako okolo siedmej sa ťaživé ticho náhle rozplynulo, nad horizont sa totiž vyhupol Mesiac, prišiel presne na rendezvous. Privítalo ho niekoľkomiliónové hurá! Jasavý hlahol a potlesk stúpala až medzi hviezdy, kým plavá Phoebé na nebeskej báni pokojne žiarila a pohládzala opojený dav svojimi najláskavejšími lúčmi.

V tej chvíli sa objavila trojica smelých cestovateľ'ov. Keď ich dav zazrel, výkriky zdvojnásobili. A hneď nato jednohlasne zaznela zo zadychčaných hrudí národná hymna a Yankee doodle, spievaná päťmiliónovým zborom, sa vznášala ako dunivá búrka až ku krajným hraniciam atmosféry.

Po tomto neopísateľnom prejave oduševnenia sa nad hlboko dojatým davom rozľahlo velebne ticho.

Medzitým Francúz a obaja Američania preplávali morom ľudstva do ohrady.

Odprevádzali ich členovia Gun-Clubu a delegácie z európskych hviezdární.

Chladný Barbicane pokojne vydával posledné rozkazy. Nicholl, so zovretými perami, s rukami založenými za chrbát, kráčal vypätý pevným, rovnomerným krokom. Michel Ardan, ako vždy nenútený, s koženými gamašmi na nohách, s poľovníckou torbou po boku, v širokom obleku z hnedého menčestru opálajúcom sa na ňom, a s neodmysliteľnou cigarou v ústach idúcky udeľoval s kniežacou márnotratnosťou vrelé stisky rúk. Oplýval nevyčerpatel'nou vervou, veselosťou, smial sa, žartoval, robil huncútske posunky na ctihodného J. T. Mastona, slovom, „Francúz ako repa“, ba čo horšie „Parížan“ od hlavy po päty.

Odbilo desať. Nadišiel čas zaujať miesto v strele. Potrvá ešte hodnú chvíľu, kým zídu dolu, kým zaskrutkujú uzáver, kým odtiahnu žeriavy a lešenie skláňajúce sa nad ústím Columbiady.

Barbicane si napravil hodinky na desatinu sekundy presne podľa hodínok inžiniera Murchisona, ktorého poverili elektrickou iskrou zapáliť prach. Cestovatelia zavretí v strele budú môcť takto na vlastné oči sledovať neúprosnú ručičku zaznamenávajúcu presný okamih ich odchodu.

Nadišiel čas rozlúčky. Bola to dojímavá scéna. Hoci Michel Ardan bol stále horúčkovo veselý, aj jeho sa zmocnilo dojatie. J. T. Maston našiel pod svojimi suchými viečkami starú slzu, ktorú tam nebudaj opatroval na túto príležitosť, a vyronil ju na čelo svojho drahého chrabrého predsedu.

„Čo keby som šiel s vami?“ povedal. „Ešte je čas!“

„To nie je možné, milý Maston“, odvetil Barbicane.

Krátko nato všetci traja cestujúci sa ocitli v strele. Uzáver zdnuka zaskrutkovali a s konečnou platnosťou sa tak oddelili od pozemského sveta. Obnažené ústie Columbiady sa voľne otváralo k oblohe. Kto by opísal všeobecné dojatie vrcholiace v tejto chvíli?

Mesiak postupoval po priezračnej, čistej oblohe, zhášajúc idúcky mihotavé ohníčky hviezd. Prechádzal práve súhvezdím Blížencov a bol takmer na polceste medzi obzorom a nadhlavnikom. Každý teda ľahko pochopil, že delo mierilo pred cieľ, ako poľovník cieli pred zajaca, ktorého chce trafiť. Strašidelné ticho doľahlo na prériu. Ani vetrík nezavial, nik ani len nevzdychol. Srdcia priam prestali tlcť a všetky pohľady sa vyľakane upreli na rozďavený pažerák Columbiady.

Murchison pozorne sledoval ručičku na svojich hodinkách. Chýbalo už ledva štyridsať sekúnd do štartu, no každému sa zdali večnosťou.

Pri dvadsiatej sekunde preletel zástupom šum a celý dav si uvedomil, že aj cestovatelia zavretí v strele rátajú desivé sekundy!

„Tridsaťpäť, tridsaťšesť!“ rátal dav. „Tridsaťsedem, tridsaťosem, tridsaťdeväť, štyridsať, päť!“

V tej chvíli Murchison stlačil gombík na prístroji, zapojil prúd a vyslal na dno Columbiady elektrickú iskru.

Zadunel strašný, neslýchaný, nepozemský výbuch, aký si ťažko predstaviť, nepodobný hromu, ani rachotu sopečnej erupcie. Z útrov zeme ako z krátera sa vyvalil ozrutánsky stĺp ohňa. Zem sa zatrasla, iba zopár divákov na okamih zazrelo strelu víťazne prerážajúcu povetrie uprostred blčiacich plameňov a dymu.

Vo chvíli, keď rozžeravený snop vyrazil do úžasnej výšky, plamenistý vejár ožiaril celú Floridu a na zlomok sekundy sa na hodnom kuse fl oridského územia

noc zmenila v deň. Mohutný ohnivý chochol spozorovali na mori až v stotíľovej vzdialenosti. Videli ho v Mexickom zálive aj na Atlantickom oceáne a ne jeden námorný kapitán si zaznačil do lodného denníka, že zazreli obrovský meteor. Výstrel z Columbiady sprevádzalo naozajstné zemetrasenie. Florida pocítila otras až v útrobach. Plyny zo strelnej bavlny, rozpínajúce sa horúčavou, s nepredstaviteľnou prudkosťou prerazili vzduchové vrstvy a umelý uragán, omnoho rýchlejší než búrkový, preletel ovzduším ako smršť.

Tristotísíc ľudí na okamih ohluchlo a priam skamenelo od hrôzy a potom všetci, chlapi, ženy, deti ľahli ako zbožie po búrke. Strhol sa nevýslovný huriavk, boli aj vážne zranení. J. T. Mastona, ktorý si proti všetkým pravidlám opatrnosti zastal veľmi blízko, odhodilo na dvadsať siah dozadu a ako guľa preletel svojim spoluobčanom ponad hlavy. Vzduchová vlna okrem ľudí v okruhu dvadsiatich míľ zmietla baraky, rozhádzala koliby, povytŕhala stromy s koreňmi, zahнала železničné vagóny až do Tamy, vyrútila sa na mesto ani lavína a zničila asi sto domov, medzi nimi aj kostol Svätej Márie a novú budovu Burzy, ktorá sa rozčesla po celej dĺžke. Niekoľko plavidiel v prístave vrazilo do seba a sa potopilo, zo desať lodí, zakotvených v prístave, prirazilo k brehu, pričom sa kotevné laná pretrhli ako bavlnená niť.

Ale okruh pustošenia siahal omnoho ďalej za hranice Spojených štátov. Účinok spätného nárazu, zosilnený západnými vetrami, zacítili aj na Atlantiku, vyše tristo míľ od amerického pobrežia a umelá nečakaná búrka, ktorú by nebol predvídal ani admirál Fitz Roy, sa neslýchane prudko vrhla na lode. Poniektoré plavidlá strhnuté do hrozivých vírov stroskotali s napätými plachtami skôr než sa stačili spamätať, medzi nimi aj Child-Harold z Liverpoolu.

Za túto poľutovaniahodnú katastrofu podalo Anglicko Amerike ostrú nótu.

Napokon, aby sme nič nezabudli, ešte pol hodiny po odpálení strely obyvatelia ostrova Gorée a Sierry Leony počuli temný hukot, posledné doznievanie zvukových vln, ktoré prešli cez Atlantik a zamierili na africké pobrežie. Tento fakt síce potvrdilo iba niekoľko domorodcov, ale zdá sa vierohodným.

Vráťme sa však na Floridu. Keď pominul prvý zmätok a zranení i nezranení sa spamätali, vzniesli sa k nebesiam burácavé výkriky:

„Sláva Ardanovi! Sláva Barbicanovi! Sláva Nichollovi!“

Niekoľko miliónov pozemšťanov vyzbrojených triédrami⁹, teleskopmi, aj divadelnými ďalekohľadmi, s nosmi vytrčenými dohora, skúmalo starostlivo oblohu. Zabudli na boľáčky aj rozčúlenie a zapodievali sa iba strelou. Ale hľadali nadarmo. Nemohli ju už zachytiť a museli trpezlivo čakať na telegramy z Long's Peaku. Riaditeľ Cambridgeskej hvezdárne, známy a vášnivý astronóm, ktorého poverili pozorovaním, bol už na svojom mieste v Skalnatých vrchoch. Lenže nepravidelný úkaz, ktorý sa síce dal ľahko predvídať, ale nedalo sa mu zabrániť, mal čoskoro podrobiť všeobecnú trpezlivosť tvrdej skúške.

Preložila Ružena Jamrichová